

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om förhöjd pension åt förra vikarierande småskolläraryn Agnes Härén.

I en inom riksdagens andra kammare under nr 261 väckt motion, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hemställer herr Wallentheim, »att riksdagen måtte medgiva förra vikarierande småskolläraryn i Nacka skoldistrikt fru Agnes Härén samma pensionsförmåner, som tillkommer motsvarande pensionsberättigad lärare».

Av handlingarna inhämtas,

att Härén är född den 3 april 1880 och således nära 66 år gammal;

att hon är änka efter folkskolläraren O. A. Härén, vilken avgick ur tjänst med pension år 1936 och avled år 1938;

att hon innehaft anställning såsom ordinarie småskolläraryn från och med den 1 juli 1900 till och med den 30 juni 1915, då anställningen upphört i samband med att mannen erhållit förflyttning från skola, där hægge makarna dittills tjänstgjort;

att hon sedermera tjänstgjort såsom vikarierande småskolläraryn dels under läsåren 1919—1926 och 1927—1937 i medeltal omkring 4 månader varje läsår, dels från och med höstterminen 1938 till och med höstterminen 1940 utan annat avbrott än för ferier, dels ock vissa tidsperioder åren 1943—1946;

att hon läsåret 1937/1938 uppehållit en nyrättad småskolläraryntjänst, som i företett tjänstematrikelutdrag betecknats såsom extra ordinarie men som inrättats utan att medgivande därtill lämnats av vederbörande folkskolinspektör, varför statsbidrag till avlöningen icke utgått och avgifter till statens pensionsanstalt ej erlagts;

att hon alltifrån läsåret 1903/1904 haft sin tjänstgöring förlagd till skolor inom Nacka skoldistrikt;

att hon — förutom på grund av anställningen såsom ordinarie småskolläraryn — ägt delaktighet i statens pensionsanstalt under tjänstgöring såsom vikarie före den 1 juli 1938, från och med vilken tidpunkt vikarietjänstgöring till följd av ändrade pensionsbestämmelser för folk- och småskolläraryn icke medfört pensionsrätt;

att Härén, enär på grund av nyss angivna förhållanden pensionsrätten för henne icke fortbestått till pensionsålderns inträde, från pensionsanstalt-

ten författningsenligt blivit berättigad allenast till s. k. uppskjuten tjänstepension, utgörande 48 kronor för år, pensionsförhöjning däri inräknad:

att hon enligt beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 76; bankoutsk. utl. nr 18) tillerkänts en tilläggs pension av 900 kronor för år från pensionsanstalten utöver nämnda henne reglementsenligt tillkommande pensionsförmån:

samt att hon enligt reglementet för pensionsanstalten efter sin man åtnjuter änkepension med 750 kronor för år jämte tilläggsförmåner.

Rörande de omständigheter, som ansetts motivera beviljandet av en särskild tilläggs pension å 900 kronor åt fru Härén, inhämtas av ett i propositionen 1941:76 intaget yttrande från *statens pensionsanstalt* följande:

Då Härén icke under vårterminen 1938 innehåft sådant vikarieförordnande som i punkt 17 av övergångsstadgandena till kap. IV reglementet för statens pensionsanstalt sägs, kan pension icke tillerkännas henne med stöd av de i sagda punkt meddelade bestämmelserna. Ej heller kan hon erhålla vare sig pension eller uppskjuten livränta enligt det från och med den 1 juli 1938 gällande tjänstepensionsreglementet för folkskollärare m. fl., enär hon icke i egenskap av ordinarie eller extra ordinarie lärarinna varit underkastad föreskrifterna i avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor.

Därest Härén fullgjort sin lärarinnetjänstgöring under läsåret 1937/1938 såsom vikarierande småskollärarinna, skulle hon, med hänsyn till den oavbrutna vikarietjänstgöringen därefter och den föregående tjänstgöringen, otvivelaktigt kunnat jämlikt förberörda övergångsstadgande av Kungl. Maj:t tillerkännas pension efter avgång ur tjänst tidigast den 3 april 1940 till sådant belopp, att detta tillsammans med beloppet av den uppskjutna tjänstepensionen högst uppgått till vad som skulle hava tillkommit henne, om med tjänstgöringen såsom vikarie alltjämt följt pensionsrätt enligt de under vårterminen 1938 gällande bestämmelserna. Vid tillämpning av dessa bestämmelser skulle hel pension utgjort 1 716 kronor och antalet tjänstår 24, varför Härén skulle kunna hava tillerkänts pension till årligt belopp av högst $24/33 \times 1\,716 - 48 = 1\,200$ kronor.

Enär Härén äger att från pensionsanstalten uppbära familjepensionsförmåner, vilka enligt nu gällande grunder och under förutsättning att hon tillerkännes tjänstepension skulle uppgå till sammanlagt 1 125 kronor för år, procentuellt tillägg däri inräknat, och då av dessa förmåner allenast den henne reglementsenligt beviljade familjepensionen eller 750 kronor grundlagts genom familjepensionsavgifter, under det att återstoden eller 375 kronor är att anse som tillskott av statsmedel, synes emellertid kunna antagas, att högre pension icke skulle hava ifrågakommit för henne än 900 kronor, d. v. s. maximipensionen minskad med ett belopp motsvarande större delen av sagda tillskott.

I betraktande av omständigheterna i förevarande fall anser pensionsanstalten det skäligt, att Härén genom riksdagens medverkan beredes pension till nyssnämnda belopp.

I den nu väckta motionen har till stöd för förslaget om ytterligare pensionsförbättring åt fru Härén anförts följande:

Genom folkskolans pensionsreglemente av den 18 juli 1942, kungl. kungörelsen nr 699/1942, reglerades pensionerna för folk- och småskolans lärare, och genom särskild kungörelse, nr 701/1942, utsträcktes tillämpningen av

detta reglemente till att omfatta vissa befattningshavare avgångna med rätt till pension enligt tidigare pensionsbestämmelser. Även genom senare riksdagsbeslut ha vissa förbättringar av tidigare pensioner åstadkommits. Då emellertid fru Häréns pension är grundad på särskilt beslut av riksdagen, har hon icke blivit delaktig av några senare pensionsförbättringar. I proposition nr 5 till innevarande års riksdag har föreslagits nya pensionstillägg för sådana pensionärer, med vilka fru Härén är jämförbar. Det synes därför skäligt, att fru Härén kommer i åtnjutande av samma pensionsförmåner, som hon skulle ha erhållit, därest hon icke förlorat sin pensionsrätt.

I sitt denna dag avgivna utlåtande nr 19 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 5 angående reglering av vissa tjänstepensioner m. m. jämte i ämnet väckta motioner har utskottet bland annat uttalat, att utskottet förutsatte, att f. d. lärare vid folk- eller småskola eller f. d. nomadlärare, som — i likhet med vad fallet är med Härén — på grund av viss tjänstgöring som vikarie genom särskilt beslut av riksdagen tillerkänts pension enligt de grunder, som meddelats i punkt 17 av övergångsstadgandena till kap. IV reglementet för statens pensionsanstalt, komme i åtnjutande av den av utskottet förordade pensionsförbättringen. Vid sådant förhållande torde den nu väckta motionen icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet hemställer således,

Utskottet.

att förevarande motion II: 261 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 mars 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 19.